

Sygn. akt III AUa 2413/13

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 15 kwietnia 2014 r.

Sąd Apelacyjny we Wrocławiu

Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Irena Różańska-Dorosz
Sędziowie:	SSA Maria Pietkun SSA Ireneusz Lejczak (spr.)
Protokolant:	Magdalena Krucka

po rozpoznaniu w dniu 15 kwietnia 2014 r. we Wrocławiu

na rozprawie

sprawy z wniosku Biura (...) Spółki z o.o. we W.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział we W.

przy udziale zainteresowanego L. S.

o wysokość składek

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział we W.

od wyroku Sądu Okręgowego Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych we Wrocławiu

z dnia 11 września 2013 r. sygn. akt VIII U 182/13

I. oddala apelację,

II. zasądza od strony pozwanej na rzecz wnioskodawcy kwotę 120 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 11 września 2013 r. Sąd Okręgowy we Wrocławiu Wydział VIII Ubezpieczeń Społecznych w punkcie I zmienił decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział we W. z dnia 29 października 2012 r. w ten sposób, że nie wliczył do podstawy wymiaru składek zainteresowanego L. S. u płatnika składek Biura (...) sp. z o.o. we W. składek na ubezpieczenia emerytalne, rentowe, chorobowe, wypadkowe i zdrowotne za okresy: grudzień 2009 r., marzec 2010

r., październik 2010 r. i grudzień 2010 r. i w punkcie II zasądził od organu rentowego na rzecz wnioskodawcy kwotę 60 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Rozstrzygnięcie powyższe Sąd I instancji oparł na następująco ustalonym stanie faktycznym:

W spółce z o.o. (...) we W. został utworzony Regulamin Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych obowiązujący od dnia 1 grudnia 1999 r. Wnioski o świadczenia z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych pracownik składał do osoby upoważnionej przez pracodawcę, we wniosku informował o sytuacji rodzinnej. Zarobki pracownika znane były pracodawcy. Na podstawie złożonego wniosku była sporządzona lista osób uprawnionych do danego świadczenia socjalnego. Lista osób uprawnionych do świadczeń socjalnych oraz ich wysokość była akceptowana przez członka zarządu spółki. Świadczenia socjalne wypłacane były przelewem na konto. Do przyznania świadczenia świątecznego nie było wymagane składanie pisemnych wniosków. Natomiast pracownik starając się o świadczenie urlopowe musiał złożyć pisemny wniosek, w którym podawał między innymi okres, w jakim przebywał na urlopie wypoczynkowym. Ostateczną decyzję o przyznaniu świadczenia podejmował pracodawca. W spółce (...) było zatrudnionych 30 osób.

W regulaminie zakładowego funduszu świadczeń socjalnych wskazano, że środki funduszu mogą być przeznaczone na finansowanie świadczeń socjalnych dla pracowników i innych osób uprawnionych. W § 6 pkt.8 regulaminu przewidziano, że środki funduszu przeznacza się na finansowanie imprez okolicznościowych wraz z zakupem drobnych upominków z okazji między innymi Świąt Bożego Narodzenia i Wielkanocy. W §8 regulaminu przewidziano, że przyznawanie i wysokość dofinansowania z funduszu do usług i świadczeń socjalnych jest uzależnione od sytuacji życiowej, rodzinnej, materialnej i mieszkaniowej oraz od wielkości funduszu. Podstawę do obliczania ulgowych usług i świadczeń stanowi dochód przypadający na osobę w rodzinie wykazany w oświadczeniu pracownika. W spółce ustalono, że w 2009 r. środki z funduszu socjalnego zostaną przeznaczone na dofinansowanie urlopu wypoczynkowego pracownika, działalność kulturalno – oświatową, działalność sportowo – rekreacyjną, imprezy okolicznościowe, pomoc socjalną.

Ustalono, że dofinansowanie do urlopu wypoczynkowego w 2009 r. wynosić będzie według ustalonych przedziałów dochodu brutto na jednego członka rodziny:

- 3000,00 – 400,00 zł brutto;
- 2999,00 – 2500,00 – 410,00 zł brutto;
- 2499,00 – 2000,00 – 420,00 zł brutto;
- 1999,00 – 1500,00 – 430,00 zł brutto;
- 1499,00 – 1000,00 – 440,00 zł brutto
- Poniżej 900,00 – 450,00 zł brutto.

Świadczenie świąteczne były przyznawane również według zróżnicowania przedziałów dochodów na jedną osobę rodziny, analogicznie jak przy dofinansowaniu „wczasów pod gruszą”.

Spółka (...) posiadała odrębny rachunek bankowy, wykorzystany do obsługi zakładowego funduszu świadczeń socjalnych. Wszystkie odpisy na fundusz socjalny spółka wykonywała poprzez powyższy rachunek bankowy.

W okresie od 2009 r. do 2010 r. zainteresowany L. S. był zatrudniony w spółce (...) i otrzymywał świadczenia socjalne w postaci świadczeń świątecznych. Osoba upoważniona przez pracodawcę, mając na uwadze wysokość jego wynagrodzenia i sytuację rodzinną, przyznawała świadczenie w wysokości zależnej od uzyskanego dochodu. (...) nie odprowadzał od powyższych świadczeń składek na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne.

W wyniku kontroli organu rentowego w spółce (...) stwierdzono, że płatnik nieprawidłowo ustalił podstawy wymiaru składek na obowiązkowe ubezpieczenie społeczne i zdrowotne zainteresowanego. W zaskarżonej decyzji

organ rentowy uwzględnił do podstawy wymiaru na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne zainteresowanego kwoty wypłaconych świadczeń świątecznych.

W tych okolicznościach Sąd Okręgowy uznał, że odwołanie spółki (...) jest zasadne.

Sąd Okręgowy wskazał, że świadczenia socjalne finansowane przez wnioskodawcę z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych nie stanowią podstawy wymiaru składki na ubezpieczenie społeczne oraz zdrowotne, albowiem mieszczą się w dyspozycji przepisu §2 ust.1 pkt.19 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalenia podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe (Dz. U. z 1998 r., Nr 161, poz. 1106 ze zm.). Sąd Okręgowy przyjął za słuszną ugruntowaną w orzecznictwie linię, że uprawnienia kontrolne organu rentowego winny się sprowadzać do ustalenia, czy istnieje w regulaminie funduszu socjalnego podstawa do sfinansowania świadczenia socjalnego oraz czy środki rzeczywiście pochodzą z odrębnego rachunku bankowego. Odnosząc się do sprawy Sąd Okręgowy wskazał, że świadczenia świąteczne zostały uregulowane w regulaminie funduszu socjalnego obowiązującego od 1999 r. Uregulowanie to stanowi podstawę do sfinansowania świadczenia świątecznego dla pracowników przez (...).

Sąd Okręgowy uznał również wykazanie drugiej przesłanki, to jest pochodzenia środków finansowych wykorzystanych na cele społeczne z funduszu socjalnego. Z materiału dowodowego jasno wynika, że środki wykorzystane na świadczenia świąteczne zostały wypłacone z zasobów zakładowego funduszu świadczeń socjalnych, a zakład pracy gromadził środki stanowiące odpisy podstawowe na fundusz socjalny na odrębnym rachunku bankowym.

Odnosząc się do zarzutów organu rentowego Sąd Okręgowy podkreślił, że są one pozbawione podstawy prawnej. Przyznawanie świadczeń z funduszu jest uzależnione od spełnienia przez osobę ubiegającą się o to świadczenie określonych kryteriów socjalnych. Ustawa o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych nie określa sposobu, w jaki ma udokumentować ich spełnienie. Uprawnienie pracodawcy do żądania przedłożenia stosownych dokumentów uzasadniających przyznanie świadczenia powinno znajdować podstawę w regulaminie funduszu. Spółka (...) w regulaminie funduszu socjalnego uregulowała tryb i warunki przyznawania pracownikom świadczenia świątecznego, przyjmując jako kryterium, dochody własne pracownika oraz pozostałe dochody rodziny. Nie sformalizował tego postępowania do czego w ocenie sądu I instancji miał prawo. Pracodawca bowiem dokonał zróżnicowania wysokości dopłaty od wysokości dochodu pracownika, które były znane pracodawcy oraz pozostałych dochodów rodziny, które podawał pracownik w ustnym oświadczeniu. Taki sposób ustalania sytuacji rodzinnej jest dopuszczalny z uwagi na fakt, że spółka (...) jest małą firmą i pracownicy znają się nawzajem, również co do sytuacji rodzinnej.

Wartość świadczenia świątecznego była uzależniona od wysokości dochodu bądź sytuacji materialnej pracownika, co oznacza, że nie stanowi to naruszenia ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych. Przepisy tej ustawy bowiem nie określają w sposób precyzyjny, w jaki sposób ma następować ustalenie dochodu pracownika.

W świetle powyższych okoliczności Sąd Okręgowy uwzględnił odwołanie wnioskodawcy. O kosztach orzekł na podstawie art. 98 kpc.

Powyższy wyrok w całości zaskarżył organ rentowy, zarzucając mu błędną wykładnię art. 18 ust.1, art. 20 ust.1 oraz art. 41, art. 46 i art. 47 ustawy z 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2009 r., Nr 205, poz. 1585) i art. 81 ust. 1 i 6 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U.2008r., Nr 164, poz. 1027 ze zm.) oraz § 2 ust. 1 pkt.19 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalenia podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe, a także art. 8 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 4 marca 1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych (Dz. U. z 1996 r. Nr 70, poz. 335 ze zm.) poprzez błędne przyjęcie, iż brak jest podstaw do zaliczenia do podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe, chorobowe, wypadkowe oraz ubezpieczenie zdrowotne od wypłaconych zainteresowanemu świadczeń z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych, podczas gdy prawidłowa wykładnia i zastosowanie przytoczonych przepisów prowadzi do wniosku, iż Zakład Ubezpieczeń Społecznych zasadnie określił wobec zainteresowanego podstawę wymiaru składek za wskazane ubezpieczenia z uwzględnieniem przychodu w postaci wypłaconych świadczeń świątecznych z uwagi na

fakt, że świadczenia te wypłacane były przez płatnika składek z nieuwzględnieniem sytuacji życiowej i materialnej zainteresowanego, a nadto wypłacane były niezgodnie z obowiązującymi u płatnika Regulaminem Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych, co prowadzi do wniosku, iż przychód ten nie podlega zwolnieniu określone w §2 ust. 1 pkt.19 powołanego rozporządzenia, a zatem winien być uwzględniony w podstawie wymiaru składek za sporne okresy.

Nadto zarzucił naruszenie przepisów prawa materialnego poprzez błędną wykładnię art. 83 ust. 1 pkt.3 w związku z art. 86 ust. 2 pkt.2, art. 87 i art. 88 oraz art. 91 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, w związku z art. 18 ust. 1 i art. 21 powołanej ustawy oraz § 2 pkt.19 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe (Dz. U. Nr 161, poz. 1106 ze zm.) i art. 8 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 4 marca 1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych poprzez błędne uznanie, iż uprawnienia kontrolne Zakładu Ubezpieczeń Społecznych winny się sprowadzać do ustalenia, czy istnieje w regulaminie Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych podstawa do finansowania świadczeń socjalnych, oraz czy środki pochodzą z odrębnego funduszu, podczas gdy prawidłowa wykładnia tych przepisów wskazuje, iż organ rentowy jest uprawniony do kontroli w tym zakresie.

Zarzucił również naruszenie art. 233 kpc poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów i błędną ocenę mocy i wiarygodności materiału dowodowego, a w szczególności okoliczności wypłat świadczeń socjalnych spornym okresie i treści obowiązującego u płatnika regulaminu Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych, które to okoliczności wskazują, iż wypłata świadczeń nastąpiła z naruszeniem zarówno kryteriów socjalnych, jak i postanowień tego regulaminu.

Wskazując na powyższe zarzuty organ rentowy wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie odwołania, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

W odpowiedzi na apelację pełnomocnik spółki (...) wniósł o jej oddalenie oraz zasądzenie od organu rentowego na rzecz wnioskodawcy kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Apelacyjny zważył:

Apelacja organu rentowego nie jest uzasadniona.

Wbrew zarzutom organu rentowego Sąd I instancji dokonał prawidłowych ustaleń faktycznych i na ich podstawie wywiódł trafne wnioski. Sąd Apelacyjny w całości aprobuje stanowisko Sądu Okręgowego wyrażone w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku i ustalenia poczynione przez Sąd Okręgowy przyjmuje za swoje.

Stan faktyczny sprawy jest bezsporny, a spór dotyczy wyłącznie interpretacji przepisów prawa.

Zasadniczym aktem prawnym, regulującym kwestię ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne jest ustawa o systemie ubezpieczeń społecznych, a w dalszej kolejności rozporządzenia wydane na podstawie delegacji zawartej w tej ustawie. Spornej kwestii dotyczy przede wszystkim art. 18 ust. 1 wskazanej ustawy formułujący ogólna zasadę, że podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne stanowi przychód - w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych, co wynika z art. 4 ust. 9 ustawy.

Z mocy delegacji zawartej w art. 21 tej ustawy obowiązuje rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe. W §2 ust. 1 tegoż rozporządzenia wymieniono przychody, które nie stanowią podstawy wymiaru składek. W tym, w punkcie 19 świadczenia finansowane ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych. Przepis ten ma ogólny charakter i przyporządkowuje przychód podlegający wyłączeniu do źródła jego pochodzenia. Jeśli więc świadczenia finansowane są ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych, to nie są wliczane do podstawy wymiaru składek, gdyż mieszczą się w dyspozycji tego przepisu.

Odpowiedzi, czy w sprawie mamy do czynienia z tego rodzaju przychodem poszukiwać należy w ustawie o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych i regulaminie utworzonym na podstawie art. 8 ust. 2 tej ustawy.

Regulamin obowiązujący u wnioskodawcy wskazuje w § 6 pkt 8, że środki funduszu przeznacza się na finansowanie imprez okolicznościowych wraz z zakupem drobnych upominków z okazji między innymi Świąt Bożego Narodzenia i Wielkanocy. Tak więc regulamin ten przewidywał, że środki z funduszu socjalnego przeznacza się między innymi na finansowanie świadczeń świątecznych wypłaconych zainteresowanemu w spornych okresach. To właśnie uregulowanie stanowi podstawę do sfinansowania świadczeń świątecznych wypłaconych zainteresowanemu w spornych okresach z funduszu świadczeń socjalnych.

Z kolei w § 8 regulaminu przewidziano, że przyznawanie i wysokość dofinansowania z funduszu do usług i świadczeń socjalnych jest uzależnione od sytuacji życiowej, rodzinnej, materialnej i mieszkaniowej oraz od wielkości funduszu. Podstawę do obliczania ulgowych usług i świadczeń stanowi dochód przypadający na osobę w rodzinie wykazany w oświadczeniu pracownika. Należy zauważyć, że każdy z pracowników starający się o wypłatę dodatku do urlopu wypoczynkowego, wskazywał swoje dochody, a w sytuacji, gdy tych pracowników było niewielu, to niewątpliwie wnioskodawca, jako pracodawca, znał sytuację materialną pracowników. Tak więc z tego wynika, że przyznawanie świadczeń z funduszu było uzależnione od spełnienia przez osobę ubiegającą się o to świadczenie określonych kryteriów socjalnych, czyli dochodów pracownika oraz jego rodziny. Na tej podstawie wnioskodawca dokonywał zróżnicowania wysokości dopłaty do świadczeń socjalnych, w tym do świadczeń świątecznych. Wobec tego brak było podstaw do zakwestionowania wypłaty świadczeń świątecznych, jako niezasadnych i stanowiących podstawę wymiaru składek.

Jeżeli chodzi o uprawnienie kontrolne organu rentowego, to sprowadza się ono jedynie do ustalenia, czy istnieje w regulaminie podstawa sfinansowania świadczeń świątecznych oraz sprawdzenia, czy środki rzeczywiście pochodzą z funduszu świadczeń socjalnych. Chodzi mianowicie o to, czy środki pochodzą z odrębnego rachunku bankowego utworzonego zgodnie z obowiązkiem wynikającym z art. 12 ust.1 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych. Okoliczność ta wobec ustaleń kontroli organu rentowego jest bezsporna. Środki na świadczenia świąteczne przeznaczono z odrębnego konta bankowego, na którym gromadzono środki funduszu socjalnego.

Ponadto należy stwierdzić, że skoro wnioskodawca utworzył zakładowy fundusz świadczeń socjalnych i skoro był odrębny rachunek bankowy, z którego pokrywane były wypłaty na sfinansowanie świadczeń socjalnych, w tym świadczeń świątecznych na rzecz zainteresowanego w powyższych okresach, to organ rentowy nie miał uprawnienia do ingerencji w zasady przydziału świadczeń socjalnych, to jest badania sytuacji materialnej, rodzinnej i osobistej pracowników. Należy bowiem zauważyć, że kwestię ustawa o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych uregulowała odmiennie i uprawnienia kontrolne w tym zakresie powierzyła wyłącznie związkom zawodowym. Związki mogą zgodnie z art. 8 ust. 3 ustawy wystąpić do sądu pracy z roszczeniem o zwrot Funduszowi środków wydatkowanych niezgodnie z przepisami ustawy lub o przekazanie należnych środków na Fundusz. Zatem zarzut apelacji dotyczący powyższej kwestii należy uznać jako nietrafny. Zarzut ten mógłby być ewentualnie uzasadniony w przypadku wyroku sądu pracy orzekającego zwrot środków funduszowi.

Ustawa zawiera też przepis o odpowiedzialności karnej za niewłaściwe gospodarowanie środkami funduszu sformułowany w art. 12a. Jednak tutaj funkcje kontrolne powierzono Państwowej Inspekcji Pracy.

Mając na uwadze powyższe Sąd Apelacyjny w punkcie I sentencji wyroku na podstawie art. 385 kpc oddalił apelację organu rentowego jako bezzasadną.

Wobec tego organ rentowy jako strona przegrywająca sprawę, zgodnie z art. 98 kpc jest obowiązany zwrócić stronie przeciwnej na jej żądanie koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony, w tym koszty zastępstwa procesowego. W świetle powyższego Sąd Apelacyjny w punkcie II sentencji wyroku w oparciu o § 6 pkt.1 w związku z §12 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego

ustanowionego z urzędu (Dz. U. z 2013 r., poz. 490 j.t.) zasądził od organu rentowego na rzecz wnioskodawcy kwotę 120,00 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

R.S.